

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ДО ВИХОВНОЇ РОБОТИ**

У статті розглядається проблема індивідуального підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя до виховної роботи.

Успішне вирішення складних і відповідальних задач виховання багато в чому залежить від рівня підготовленості вихователів, їх педагогічної культури, від знання закономірностей, принципів та методів виховання. На сучасному етапі у виховній роботі вчителя зустрічається труднощів більше, ніж в організації навчальної діяльності школярів.

Для виховної педагогічної діяльності характерні такі недоліки: вчитель більше уваги приділяє зовнішній стороні поведінки і дисципліни, а не мотивам вчинків; намагається нав'язати поведінку в готовому вигляді; оцінює окремі вчинки дитини поза контекстом його загальної поведінки.

Багато вчителів погано володіють організацією виховного процесу, не виявляють ініціативи, не знають вікових та індивідуальних особливостей дітей; у виховній роботі перевага надається масовим формам роботи, окремим напрямкам та епізодичним заходам, завдаючи шкоди комплексному підходу.

Педагогічні часто не усвідомлюють труднощів у педагогічній діяльності. Про це з упевненістю можна говорити, маючи на увазі діяльність із проектування навчального процесу, а також встановлення комунікацій у педагогічному процесі, їм легше будувати окремі конкретні заняття та заходи, ніж проектувати весь процес у цілому (чітко формулювати цілі, обирати зміст, засоби впливу та перевірки досягнення цілі). Те саме стосується комунікативних умінь. Більшість учителів відзначають, що вони практично не відчують ускладнень у спілкуванні з дітьми. Однак на практиці видно, що вчителі спеціально не ставлять і не сприймають комунікативні задачі, використовують однотипні засоби взаємодії, які викликають монотонність спілкування; часто використовують негативно емоційно забарвлені дії.

Реалізація нових концептуальних підходів до виховання можлива за умови суттєвого підвищення рівня педагогічної культури, професіоналізму та особистої відповідальності педагога. У зв'язку з цим, постає питання про готовність педагога до виховної роботи. Аналіз теоретичних підходів Є.П. Білозерцева, Г.О. Бокарьової, І.О. Колесникової, В.В. Серікова з цього поняття дозволяє виділити загальні положення. Готовність до виховної роботи – це:

- система знань, умінь та навичок з виховання школярів;
- мотиваційно-ціннісне ставлення до виховної роботи;
- постійне самовдосконалення необхідних особистісних якостей та виховних умінь;
- здатність самостійно будувати методику виховної роботи з учнями, використовуючи нові технології виховання;
- імпровізація у сфері виховання, самореалізація на основі внутрішньої професійної мотивації;
- рефлексія своєї особистісної і професійної поведінки.

Виходячи з цього, основними напрямками професійного вдосконалення педагогів ми можемо визначити:

- систематичне вивчення кожного вихованця на всіх етапах його життя, усвідомлення необхідності постійного звертання до сучасного комплексу знань про людину, що складає основу розуміння дитини як істоти багатопланової, універсальної;
- формування готовності педагога сприймати дитину як самоцінність, як носія соціально-ціннісних відносин, як індивідуальність з неповторною своєрідністю рис та якостей, які вільно проявляють своє особистісне "Я";
- оволодіння основами практичної і соціальної психології;
- формування постійної потреби в науковому розумінні педагогічної реальності, що потребує пошуку нетрадиційних виховних технологій, готовність взяти на себе відповідальність за педагогічне новаторство, бажання новизни;
- оволодіння знанням міжнародних нормативно-правових актів з прав дітей, постанов і рішень з питань виховання;
- усвідомлення себе не тільки вчителем-предметником, а й, у першу чергу, вихователем – у цьому головне професійне призначення педагога;
- створення в навчальному закладі атмосфери, в якій було б добре кожній дитині і дорослому, для цього необхідно створювати морально-правовий простір у навчально-виховній діяльності;
- володіння майстерністю психологічної дії, вміння організувати колектив вихованців, цікаву життєдіяльність дітей.

Ці якості педагог повинен придбати в процесі навчання у педагогічному ВНЗ, а також шляхом самовиховання.

Говорячи про готовність до виховної діяльності, виділимо основні уміння педагогів:

1. *Прогностичні вміння.* У цю групу входять уміння виділяти та точно формулювати конкретні виховні задачі у повсякденній педагогічній діяльності; формулювати цілі виховання; здійснювати планування виховної роботи; прогнозувати оптимальні шляхи розвитку і виховання учнів; проектувати особистість учня та здійснювати індивідуальну програму його виховання; прогнозувати можливі труднощі та помилки виховання, передбача-

ти ту чи іншу ситуацію; прогнозувати результати виховної роботи, рівень вихованості особистості та колективу.

2. *Організаторські вміння* мають на меті вміння здійснювати педагогічне керівництво виховною діяльністю; організувати діяльність дітей, спрямовану на виконання поставлених завдань; організувати виховний процес у цілому, володіти новими технологіями виховання; включати в активну діяльність усіх дітей, заохочувати їх творчість та ініціативу; організувати власну поведінку, творчо і раціонально розподіляти свій час.

3. *Комунікативні вміння* включають у себе вміння спілкуватися з дітьми, знаходити спільну мову з окремими учнями; встановлювати педагогічні цілеспрямовані відносини з учнями, їх батьками, колегами; розвивати внутрішньо-колективні відносини учнів, позицію співпраці, готовність до спільного вирішення реальних проблем; реалізовувати демократичний стиль спілкування; керувати емоційною атмосферою колективу; формувати комунікативні вміння в учнів; розвивати позитивне сприйняття кожної дитини.

4. *Творчі вміння* складаються з умінь по-своєму трансформувати виховні ідеї; формулювати проблеми та генерувати ідеї; володіти методикою організації виховних справ; володіти імпровізацією, театральною педагогікою, оригінальними прийомами і засобами виховання, розвивати художньо-творчі здібності; ефективно застосовувати досвід.

5. *Пошукова діяльність*. Це вміння аналізувати виховні ситуації, знаходити теоретичне, науково-обґрунтоване рішення; обґрунтовувати проблему дослідження, користуватися психолого-педагогічною та методичною літературою, документами у сфері освіти для оновлення виховного процесу; узагальнювати досвід; аналізувати реальні соціальні явища, володіти методами наукового дослідження; проводити педагогічний експеримент, направлений на виявлення та корекцію окремих проблем виховання; визначати і аналізувати рівень розвитку та виховання особистості; діагностувати зміни рівня розвитку і вихованості особистості; вивчати інтенси, можливості учнів, аналізувати мотиви вчинків і діяльності.

6. *Уміння здійснювати індивідуальний підхід*. Ця група умінь визначає систематичне вивчення індивідуальних особливостей учня; вибір прийомів та методів взаємодії з диференційованими групами та окремими учнями; здійснювати допомогу учням у корекції їх поведінки; аналіз досягнутих результатів за допомогою діагностичної карти учнів.

Всіх педагогів хвилює ефективність їх роботи. Особливо проблемно стоїть це питання, коли йдеться про виховну діяльність. Визначити ефективність виховної діяльності неможна без вивчення результатів діяльності, тому що ефективність визначається відносністю поставлених цілей, тобто реально досягнутого результату. При оцінюванні виховної діяльності потрібен комплексний підхід (різні джерела інформації). При цьому важливо враховувати думку учнів про якість виховної роботи, а також про те, наскільки їм приємно спілкуватися з педагогом під час виховного процесу. Значний вплив на ефективність виховної роботи визначає методичне забезпечення.

Останнім часом підтверджена часткова гіпотеза про можливості суттєвого підвищення рівня продуктивності підготовки майбутніх учителів до виховної роботи з учнівською молоддю за допомогою спеціально розробленої технології навчання.

Узагальнюючи вищесказане, сформулюємо основні завдання підготовки осіб, що займаються виховною роботою:

- розвиток інтересу до виховної роботи, мотиваційно-ціннісного та емоційного ставлення;
- формування професійної установки на оволодіння комплексом виховних умінь та навичок;
- розвиток творчих здібностей;
- формування таких професійних якостей, як висока активність та соціальна відповідальність; духовна культура; бажання та вміння працювати разом з іншими; високий професіоналізм, готовність до створення нових цінностей; здатність до рефлексії; креативність – здатність до творчості; емоційна врівноваженість; впевненість у собі.

Матеріал надійшов до редакції 25.10.2004р.

Базиліук Л.В. Индивидуальный подход в профессиональной подготовке будущих учителей к воспитательной деятельности.

В данной статье рассматривается проблема индивидуального подхода будущих учителей к воспитательной деятельности.

Bazylyuk L.V. The Individual Approach to the Professional Training of Future Teachers for Educational Activity.

The article deals with the individual approach the professional training of future teachers for educational activity.